

Presset på Norges nøytralitet og tonnasjeavtalen høsten 1939

Trusl Dahl kommer i
Morgenbladet inn på
den norske
handelsflåten.

Av Arne Stornes

Dahl nevner at handelsflåten med 30.000 mann, var et av de midler som stod til disposisjon for den norske regerings fortsatt krigføring. 3.500 sjøfolk mistet livet.

Javel. Under første verdenskrig mistet innpå 2.000 norske sjøfolk livet, men ingen har av den grunn påstått at Norge var krigførende.

Det kan være interessant å se litt nærmere på hvordan den norske handelsflåte kom under britisk kontroll ved tonnasjeavtalen høsten 1939, men først dette:

Allerede den 1. september 1939 kontaktet britene Norge om tonnasje. Det var først og fremst tanktonnasje de var interessert i. Norge ble satt under press på en sådan måte at en avtale ikke var til å komme forbi.

Hemmelig avtale

Norge ville på sin side gjerne opprette en handelsavtale, slik at tonnasjen kunne være et viktig ledd i den — men dette lot seg ikke gjøre. Etter en tid, ble det Rederforbundet som overtok forhandlingene. 11. november var man kommet så langt frem til enighet at Storbritannia var sikret: 1,5 mill. tonn av tanktonnasjen levert før utgangen av februar 1940.

0,2 mill. tonn tramptonnasje i tillegg til de 0,5 tonn som allerede var stilt til disposisjon.

Til sammen ca. 50 prosent av den daværende norske flåte.

Det var forutsetningen at avtalen skulle være en overenskomst innenfor Rederforbundet, og at den skulle være strengt hemmelig. Avtalen skulle endelig godkjennes av Rederforbundet 20. november. Og dette ble gjort uten forbehold, enda det syntes klart at Storbritannia var uvillig til å opprette noen handelsavtale med landet vårt.

Morgenbladet 26/3-39

Koth fikk besøk

30. november fikk utenriksminister Koth besøk av den tyske minister i Oslo, dr. Brauer, som ville ha nærmere greie på ryktene om befraktningsavtale. Koth var smilende og rund, og mente han trygt kunne svare nei på det Brauer spurte om.

10. januar 1940 hadde dr. Ritter en samtale med handelsråd S. Johannessen, og ba denne meddele at Tyskland ville betrakte en større befraktning av norske skip til Storbritannia som en unøytral handling. Ikke over 10—15 pst. som hadde vært det normale.

11. januar gav et fransk tidsskrift i detalj opplysninger om Norges tonnasjeavtale med England. Det er overveiende sannsynlig at opplysningene om tonnasjeavtalen stammet fra offisielt fransk hold. (Nils Ørvik: Norge i brennpunktet side 318).

Marineattaché Richard Schreiber har gitt sterkt uttrykk for at det ikke var Altmarkaffæren, men tonnasjeavtalen som trakk Norges nøytralitet inn i et skarpere søkelys, og som fikk Hitler til å bestemme seg. Men norske skip og sjøfolk ble altså stilt til disposisjon allerede høsten 1939.